

que em deixaren copiar els amics ansotans, deia «las *buegas* y mojoness». Ara bé, avui tant Ansó com Echo formen el fons més pregon de la zona de la forma amb *ú* (*buga*, i a Ansó més aviat *búa* avui en dia).

Passant al costat semàntic, el sentit avui més divulgat i general és el de 'límit, afrontació entre dos termes': aquest es troba pertot. Es pot tractar d'una subdivisió del terme municipal entre llogarets o parròquies diverses; fins i tot entre grans propietats, en casos importants. I això s'estén també als límits estatals. A Echo em parlaven de *la buga de España* referint-se a la frontera francesa. No hi ha res més corrent que sentir a dir que «la *buega* con Burgasé baja por --» (tal o tal clot o serrat) (Fanlo); o anomenar una clotada *el Barranco de la Güega de Ayerbe* (Oto), p. ex.

Però se'ns fa més present, que entre nosaltres, la consciència que en el fons el mot designa un indret precís, marcat per algun senyal ben concret. D'una banda, d'una manera indirecta, pel mateix fet d'usar el terme en plural, referint-se no obstant a un límit únic amb un terme determinat. A Revilla em parlaven de *las buegas* amb un poble determinat; a Oliván, de *las Uegas de Orós*. A la vall de Gistau, llegia escrits sobre «el drecho de las *Buegas*» en qüestions pecuàries entre Gistaín i Plan. *Las Esplugas de Toledo* —m'explicaven a Foradada de Toscar— *están entre buegas*; i això ha quedat fossilitzat en un nom de lloc *Treuegas* (< *Entre Buegas*) arran de la *muga* de Caniás, a Guasillo. Un nom de muntanya que es repeteix una mica pertot és *Las Tres Buegas*: vaig registrar-lo a Formigales, Tramacastilla, Sallent i Atarés, sempre un tossal on convergien tres termes municipals, i per tant, de cada poble, només se n'hi ajuntaven dues, però és clar que deu haver-hi hagut tres mollons plantats pels tres municipis, cada un en territori propi.

En fi si els diversos filòlegs i lexicògrafs que n'han parlat donen el sentit de 'fita, molló' com a bàsic, no és pas isoladament (hi coincideixen el *DAut.*, Peralta, Boraó; Krüger, *Die Hochpyr*. A, II, 357; Bosch per a Fonz, *AORBB* II, 259, etc.); i encara que sigui més rar constatar això concretament, que no el sentit de 'límit, frontera', jo mateix vaig sentir a Aguilaniu que en el curs de l'enumeració dels termes m'assenyalaven «allí hay una *buega*», i a Panillo (Sobrarbe) m'ensenyaren l'indret on hi havia *unas buegas que están enrunadas* 'tapades per runa'.

Aquesta és sens dubte l'accepció etimològica. D'una manera general és més fàcil el pas del concret a l'abstracte que a la inversa. No havent-hi etimologia romànica a la vista, ni cap ètmon llatí concebible, l'àrea d'un mot així, l'atmosfera lingüística eminentment rústica i muntanyesa a què pertany, a penes permetrien pensar en qualsevol etimologia que no sigui pre-romana; però d'altra banda una etimologia pre-romana no és versemblant que pugui explicar directament una idea abstracta com la de 'límit', mentre que és ben fàcil que hagi donat naixença a la denominació d'un objecte com una fita o molló, que sol con-

sistir en una pedra clavada en terra. Hi ha hagut, doncs, força acord, i fins unanimitat, a creure que el basc *muga* sigui l'origen de les diverses variants del mot. En basc el mot és general a tot el domini lingüístic i la seva estructura fonètica presenta un tipus corrent en aquesta llengua. No dubtem, doncs, que l'etimologia és basca.

Falta aclarir, dintre d'això, alguns detalls. La continuïtat geogràfica, dins una completa identitat de sentit, entre les dues formes *muga* i *BÖGA* (> *buega*) dins l'Alt Aragó, prova ja que es tracta de la mateixa paraula, i el fet que la forma intermèdia fonèticament, *buga*, es trobi precisament enclavada entre l'àrea basca de *muga* i l'àrea aragonesa de la mateixa forma, acaba de confirmar que tot és u. És un fet molt conegut que el basc intercanvia contínuament la *m*- amb la *b*- en el seu vocabulari antic: *BACILLUM* s'hi torna *maki-la*, *bortu* de *PORTUS* apareix en la nostra toponímia canviat en *Morto*, *VESPER* > *mezpera*, *BARCA* > *marka*; viceversa el pre-romà *MARRO* 'marrà' s'hi torna *barro* al costat de *marro* (*REW*, 1049). No causa, doncs, cap escrúpul fonètic la coexistència de *muga* amb *buga* i *boga*.

I també una forma *MOG*-sembla ben documentada per a la nostra denominació. A la Vall d'Aran tenim *Mòga* molt estès i no sols com a cognom (que també existeix de la banda pallaresa) sinó que també hi trobem el topònim *Era Mòga*, i provéit d'article, que en demostra el caràcter apel·latiu (així a Bagergue, etc.); aquesta forma degué tenir caràcter apel·latiu i formar derivats a l'Alt Comenge, en la zona immediata a la Vall d'Aran, car en un Memorial de Sant Beat, del segle XII, apareix almenys dos cops *el mogadge* i *mogage*, amb referència al poble d'Argut (*Luchaire, Recueil d'Anc. Textes Gc.*, p. 4); el mot està usat en forma paral·lela a «*el casal*» i «*la maisó*», que vénen tot seguit, de manera que encara que *Luchaire* ens diu que és «une sorte de redevance féodale», ha de ser uns drets pagats per delimitació de termes, tals com aquells «drehos de las *buegas*» entre Gistaín i Plan que hem vist més amunt.

Ara bé és una forma que reapareix ben lluny d'allà i antigament, en el Nord de Portugal: «*mogo*: marco e marcos que dividem una território ou terreno de outros; ainda hoje são notáveis os *Mógos de Anciaens*» (Santa Rosa de Viterbo); i Leite de Vasconcelos va confirmar la realitat de l'existència d'aquest vell mot geogràfic (que havien posat en dubte a tort Baist i Gçv. Viana), citant-ne altres testimonis toponímics i genèrics a Tras-os-Montes i en la zona mirandesa (*Est. de Phil. Mirand.* II, 44n.; *RLus.*, x, 163), ultra l'important i més estereotipat *Mogadouro*, vora el Douro, que ja surt en el S. XIII en la forma *Mogodoyro*. Pel que fa a la duplicitat *ö ~ ü* que així tindrem repetida en la variant amb *m*- tant com en la variant amb *b*-, això no és tan corrent. Però tractant-se de llenguatges tan poc coneguts com el protobasc i les seves variants ibèriques o semi-ibèriques, és clar que no és de cap manera un obstacle que ens pugui fer titubejar (cf. p. cx., casos semblants en els arti-